

folyóiratunkhoz tartozónak. Ugyanezért nem is kívántunk ítéletet mondani a dologban, annál kevésbé Szász Károly «agyon-czáfolt»-voltát hirdetni. Mi — kapcsolatban a Nyelvőrnek a tanítók számára nyújtott kedvezményével — egyszerűen regisztrálni akartuk a Nyelvőr januári számának tartalmát. Ha ítéletet kívántunk volna mondani, akkor nem hallgathattuk volna el, hogy a mily helyén valónak tartjuk tudományos kérdések sine ira et studio tisztázását, ép úgy tiszteletben kívánjuk tartani minden illetékes ember véleményét, és részünkről sajnos jelenségnek tartjuk, ha egy nyelvészeti folyóirat, mely jeles íróinknak és költőinknek köszönheti, hogy *irodalmi* nyelvet is boncolhat, még ha álláspontja helyességéhez nem fér is kétség, egyszerűen megtagadja a hozzászólás illetékességét egy oly férfiútól, ki széleskörű irodalmi munkásságával, mint költő és műfordító nyelvünk pallérozása körül oly elvitázhatatlan érdemeket szerzett magának.

A szerkesztő.

VEGYESEK.

— **Iskolai orvosok Lipcsében.** Lipcsében 15 iskolaorvosi kerületet alakítottak 2—4 iskolából 3000—4000 gyermekkel s mindenik kerület élére egy-egy orvost állítottak. A középiskolák számára azonban még nem rendeltek iskolai orvosokat.

— **A berlini leányiskolai tanárok fizetése.** A berlini városi képviselőtestületnek múlt évi nov. 1-jén tartott ülésében tárgyalták a városi leányiskolai tanárok fizetésviszonyait. Ugyanis a múlt év áprilisában elhatározott korpótlék csak föltételeesen nyerte meg a kultuszminiszter jóváhagyását s ezért módosító javaslat tétetett. Az előmunkálatokkal megbízott bizottságnak dr. Cassel ügyvéd volt az elnöke, ki lelkesen kardoskodott a leányiskolai tanárok érdekei mellett, kik a javadalmazások szabályozásakor rövidséget szenvedtek. A bizottság ülésén a javaslat így állapítottat meg: kezdő fizetés 2700 márka (eddig: 2800 márka) maximum 4500 márka (eddig 4300 m.), mely 15 szolgálati év után érhető el hat. 300 márkás fokozattal. 3×3 és 3×2 év alatt.

— **A slöjd ellen.** A Maurer János és Szaffka Manó által szerkesztett *Tornaügy* februári száma majdnem kizárólag a slöjd ellen irányul, a mennyiben első cikke: A slöjd a testre való vonatkozásaiban dr. Mittelmann Bernáttól, a második: Torna és slöjd Doboczky Lajostól. Az előbbi még csak kegyelmesen bánik a slöjddel, a mennyiben hátrányának erős hangsúlyozása mellett helyesli, hogy a szellemi oktatás heti tanóráiból 2—3 elvételessék és slöjddel helyettesíttessék, de azt kívánja,

hogy a slójd testnevelő eszköz fontosságát ne arrogálja. A második cikk már sokkal hevesebben támadja a slójdöt, legalább a középiskolába teljességgel nem valónak tartja. Szerinte a tornának nincs szüksége a slójd által való kiegészítésre. A slójdnél becsesebbnek mondja a kertészkedést. Szerintünk kár, ha a torna élethalálharczra hiszi magát kényszerítve a slójd ellen, mert ezzel nem használ a saját jövőjének. A slójd fölött ma már nem lehet oly könnyedén pálczát törni.

— A magyarországi tornatanítók egyesületének értekezetén Maurer János a játékterek méreteiről, berendezéseiről és felszereléséről értekezett. A felolvasást élénk vita követte. Az értekezet megállapodásai a választmány elé kerülnek helybenhagyás végett, aztán közzétételnek.

— Francia érettségi vizsgálati tételek. Tavaly jelent meg a következő munka: *Übersetzung der Absolutoriaufgaben aus der französischen und englischen Sprache an den humanistischen Gymnasien, Realgymnasien und Realschulen Bayerns* (Stuttgart, J. Roth 1893, 136 lap, ára 1 m. 20 f.), melyet dr. W. Steuerwald gymn. tanár állított össze. Ezen kötet, mely nyilván a modern nyelvek tanárai számára készült segédeszközül, azon német szövegek és tételek francia, illetve angol fordításait és kidolgozásait tartalmazza, a melyek az 1861—91, illetőleg az 1868—91. időközben a bajor középiskolák érettségi vizsgálatainál szerepeltek. Ez indított arra, hogy a legújabb évi *Értesítőkből* összeállítsam a következő tételeket, melyek a hazai főreáliskolákban az 1894. érettségi vizsgálatokon kitűzettek s egy kivételével (Pécs) francziára fordítandó magyar szövegből állanak. M. p. Arad: A hazaszereget. — Brassó: A jó orvosság (Hebel). — Budapest, II. ker.: Athén és Spárta (szöveg közölve). — Bpest, IV. ker.: Testvéri szeretet (példabeszéd). — Budapest, V. ker.: Kisfaludy Károly. — Bpest, VIII. ker.: Vörösmarty anyja (jellemrajz Gyulai Páltól). — Debreczen: A hazaszeregetről (szöveg közölve). — Déva: Nagy Sándor ifjúsága (Fleischhacker olv. könyve: II., 29, 30). — Győr: Az áruló kutya. — Kassa: Nagy Lajos jelleme. — Kecskemét: A szobák szellőztetése. — Körmöcbánya: Béranger. — Lőcse: Amerika felfedezése. — Nagyvárad: A magyar alföld (Lehr-Riedl: Magy. olv. könyv 35. l.). — Nagy-Szeben: Nikolaus Zrinyi in Szigeth (Mayer 2. kötetből 29 sor). — Pécs: A XVII. század irodalma (Haraszti Gy.: Francia költészet 4. l. és Bechtel A.: Fr. Chrestomathie 5. l.). — Pozsony: Thukydides (Riedl Fr. 12 sor). — Sopron: A vörösbegy (az *Értesítő* közli mind a négy felterjesztett tételt). — Szeged: XI. Lajos és csillagásza (elbeszélés). — Székesfehé-

vár: Vercingetorix. — Székelyudvarhely: Parallèle des républiques d'Athènes et de Lacédémone. — Versecz: XIV. Lajos és udvara.

Látható ebből, hogy úgy tartalom és nehézség mint terjedelem tekintetében meglehetősen eltérés mutatkozik. Részletes ítéletet csak akkor mondhatnánk, ha a kivételek példáját követve, *valamennyi Értesítő közölné az eredeti szöveget* és esetleg annak mintaszerű fordítását. Az eredményt illetőleg (l. *Magyar Pedagogia* 1895. febr. füzet) itt csak annyit jegyzek meg, hogy ezen szövegeket összesen 204 nyolczadosztálybeli tanuló fordította illetve dolgozta ki és elégtelen érdemjegyet nyert a francia írásbelin 8 fővárosi és 9 vidéki tanuló; a szóbelin azonban amott 7 itt 4 javított, s így a francziából bukottak száma összesen csak $1 + 5 = 6$. Azt hiszem, ez is a mellett bizonyít, hogy a francia érettségi eredménye távolról sem oly kétségbeejtő, mint azt újabban egy oldalról feltüntetni és elhíttetni akarják. Ha a francziára való fordításban az eredmény ily kedvező, mennyivel javulna még, ha a francziából való fordítások tüzetnének ki!

kf.

— **A tanév megváltoztatása.** A kolozsvári tud. egyetem tanácsa már régebben oly fölterjesztést intézett a vallás- és közokt. miniszterhez, hogy az előadások október-július hónapokban tartassanak, s így a nagy vakáció aug. és szept. hónapokra essék. Részünkről nem tartjuk szerencsésnek a megváltoztatás tervét, hiszen nem is oly rég változtattuk meg a régi rendet, melyet most a kolozsváriak visszaóhajtának. Az, igenis kívánatos volna, hogy az önkéntesi szolgálat kezdete összeessék az iskolai évvel. De tekintettel iskolai rendünkre talán a katonaságnál tehetnék meg az e czélből szükséges kis módosítást.

— **A kolozsvári theologiai fakultás szervezése** rohamosan halad előbbre. A febr. 17-iki igazgató-tanácsi ülésben olvasta föl Parádi Kálmán egyh. ker. tanügyi előadó ft. Szász Domokos püspök úrnak a tanári tanszékek betöltésére vonatkozó véleményes előterjesztését, melynek értelmében az ó és újszövetségi irodalomtörténet és bibliká-theologiai tanszékre Kenessey Béla budapesti theol. akad. tanár, a praktika theologiai tanszékre Molnár Albert, a dogmatikaira Nagy Károly n.-enyedi lelkész és az egyháztörténelmire Pokoly József geszti lelkész, ez utóbbi a debreczeni főiskola egykori igen nagy reményű növendéke vannak javaslatba hozva. Az igazgató-tanács magáévá tevén a javaslatot, szabályszerű meghívók kiállítását elrendelte.

— **Az 1848-iki tanügyi kongresszusról.** Péterfy Sándor tagtársunk a pæd. társaság februári ülésén bemutatott ily czímű dolgozatát

külön füzetben adta ki (ára 25 kr.) s tiszta jövedelmét az «Eötvös alap» gyarapítására szánta. Ez irat, mely az első magyar tanügyi kongresszus dolgait foglalja magában, kétszeresen tanulságos most a milleniumi tanügyi kongresszus küszöbén. Az első tanügyi kongresszusra való felhívás csak 1848 jun. 6-ikán kelt s július 19-ikére mégis megjelent azon Magyarország legkülönbözőbb vidékeiről 257 tanügyi munkás. Tehát 6 heti idővel rendelkeztek az előkészítésre, míg most másfél év áll rendelkezésünkre.

A legtevékenyebb volt az egyetemes gyűlés népoktatásügyi szakosztálya, a mely öt albizottságra oszolva dolgozott, nevezetesen 1. a kisdedővőügyi, 2. az elemi iskolai, 3. a nőnevelésügyi, 4. a tanítóképző-intézeti és 5. a jótékony intézeti albizottságra.

Az első egyetemes és közös tanító-gyűlés idejének legnagyobb részét az első szakosztálynak, illetőleg az egyetemes gyűlés választmányának a következő határozati javaslata vette igénybe:

1. A közoktatásügyi miniszterium válasziassék el a kultuszminiszteriumtól.

2. A közoktatásügy szervezetére vonatkozó javaslatot készítse el az ország tanítósa az egyetemes tanítói gyűléseken.

3. Az ország tanítósa által elkészítendő szervezetek és javaslatok a nemzetgyűlés elé terjesztendők megvitatás és oly törvénynyé emelés céljából, a melyet a miniszterium foganasósít.

4. A tanítók hitfelekezeti különbséget tekintetbe nem véve, az állam organizmusában külön álló államhivatalnoki karba vétessenek fel.

5. A tanítók, mint az állam hivatalnokai egyedül, csak az államhatalom alá helyeztessenek és attól kapják a hivatalukhoz illő fizetést.

6. A tanító szakmájától elűtő hivatalt ne viseljen.

7. A tanító, ha 25 évig hivataloskodott, nyugdíjaztassék s az országos földalaptól egy telekkel jutalmaztassék meg.

8. Legyen-a tanítói karnak külön sajtója, a melynek tiszta jövedelméből nevelési pályamunkákat kell jutalmazni és olcsó, népszerű könyveket kell kiadni.

9. A nevelés-tudománynak legyen külön alapja.

10. Az egyetemes tanító-gyűlés három évről három évre vizsgálja meg a közoktatás rendszerét és szükség esetén változtassa azt át a kor szellemének megfelelőleg.

11. Tartssanak a tanítók minden évben kerületenként, részint a szakosztályoknak megfelelő, részint közös gyűléseket.

12. Kapcsoltassanak össze az elemi iskolák kisdedővő-intézetekkel.

13. A tanítóképző intézetekben képeztessenek egyuttal kisdedővők is.

14. Legyen a testgyakorlat minden iskolában kötelező.

15. Minden gyermek járjon iskolába, mondassék ki a tankötelezettség.

16. Minden egyes elemi- és ipar-iskolát kellőképen fel kell sze-
relni arra nézve, hogy benne a földművelés is tanítható legyen.

17. Csak a szakiskolákban fizessenek tandíjt a növendékek.

Két napon át vitatta az első egyetemes közös tanító-gyűlés e javaslatot, és végre is csak ennyit fogadott el e tétel helyett: «Az állam állít tanintézeteket a tanzabadság teljes biztosítása mellett.»

A tanügy egyes ágaira nézve azonban igen fontos határozatokat fogadtak el, melyeket a füzet mind ismertet.

BEKÜLDÖTT MŰVEK.

Magyar olvasókönyv a polgári és középiskolák számára. Szerkesztette Deme Károly. Első rész : A polgári és középiskolás I. osztálya számára. Pozsony, 1895, (Stampfel) 180 l. Ára 1 kor. 60 fillér.

Magyar olvasókönyv a polgári és felsőbb leányiskolák számára. Szerkesztette Deme Károly. Első rész : A polgári és felsőbb leányiskolák I. osztálya számára. Pozsony, 1895. (Stampfel) 172 l. Ára 1 kor. 60 fillér.

Görög földön. Emlékkönyv a magyar tanárok 1893-ik évi tanulmány-útjáról. A vallás- és közoktatási magyar kir. miniszterium megbízásából szerkesztették dr. Csengeri János és dr. Pasteiner Gyula. 44 képpel. Budapest, (Franklin-Társulat) 1895. 303 l. Ára 2 frt 80 kr.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1895. febr. hó 16-án.

Jelen vannak: dr. Heinrich Gusztáv, elnöklete elatt Badics Fer., Csengeri János, De-Gerando Antonina, Demeczky Mihály, Eötvös K. Lajos, Gööz József, Gyulay Béla, Hegedüs István, Hóman Ottó, Kozma Gyula, Lakits Vendel, Lederer Ábrahám, Mauritz Rezső, Nagy László, Peres Sándor, Péterfy Sándor, Radó Vilmos, Sebestyén Gyula, Sebestyénné Stetina Ilona, Somogyi József, Szóts Farkas, Thuránszky Irén, Verédy Károly, Volf György, Zsilinszky Mihály, Trájtler Károly, utóbbi mint jegyző és még számos nő- és férfi-vendég.

I. De-Gerando Antonina a következő című értekezését olvassa föl: «Fegyelem és szabadság az iskolában». Az elnök a társaság nevében köszönetet mond a felolvasónak.